

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG DẠY HỌC LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ TRỰC TUYẾN Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC VIỆT NAM TRONG THỜI ĐẠI CÔNG NGHỆ SỐ

NGUYỄN THỊ HÀ THU (*)

PHẠM VĂN BÔN (**)

Tóm tắt: Trong thời đại công nghệ số, dạy học trực tuyến nói chung, dạy học lý luận chính trị trực tuyến nói riêng là xu thế chung ở các trường đại học. Phương thức dạy học mới này đã đạt được những thành công bước đầu, tuy nhiên trên thực tế vẫn còn nhiều khó khăn, thách thức. Bài viết đề cập đến thực trạng dạy học lý luận chính trị trực tuyến ở các trường đại học Việt Nam và đề xuất một số giải pháp cơ bản nhằm nâng cao chất lượng dạy học lý luận chính trị trực tuyến ở các trường đại học Việt Nam trong kỷ nguyên công nghệ số hiện nay.

Từ khóa: Dạy học trực tuyến; kỷ nguyên công nghệ số; lý luận chính trị.

Abstract: In the digital technology era, online teaching in general and online political theory teaching in particular have become a common trend at universities. This new teaching method has achieved initial successes. However, in reality, there remain many difficulties and challenges. This article discusses the current situation of online political theory teaching at Vietnamese universities and proposes some fundamental solutions to improve its quality in the current digital age.

Keywords: Online teaching; digital technology era; political theory.

Ngày nhận bài: 10/3/2025

Ngày biên tập: 14/5/2025

Ngày duyệt đăng: 18/6/2025

Cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đã và đang tác động mạnh mẽ, sâu sắc đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, trong đó có dạy học đại học nói chung và dạy học lý luận chính trị nói riêng. Trong xu thế phát triển của thời đại, các trường đại học ở Việt Nam đang đổi mới toàn diện và triển khai thực hiện theo phương thức đào tạo trực tuyến nhằm đáp ứng nhu cầu phát triển đội ngũ nhân lực chất lượng cao trong thời kỳ công nghệ số. Đào tạo trực tuyến được coi là sự lựa chọn tối ưu trong bối cảnh hiện nay.

1. Chuyển biến tích cực trong dạy học lý luận chính trị trực tuyến ở các trường đại học hiện nay

Dạy học lý luận chính trị trực tuyến là hình thức dạy học các môn lý luận chính trị, trong đó giảng viên và sinh viên giao tiếp với nhau trên hệ thống đào tạo trực tuyến thông qua

các hình thức khác nhau như email, thảo luận trực tuyến (chat), diễn đàn (forum), hội thảo, video... mà không cần phải gặp trực tiếp.

Với phương châm đẩy mạnh phát triển, ứng dụng thông tin trong dạy học các môn học nói chung, các môn lý luận chính trị ở các trường đại học nói riêng, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 131/2022/QĐ-TTg ngày 25/01/2022 phê duyệt Đề án “Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo giai đoạn 2022 - 2025, định hướng đến năm 2030”. Đây là hành lang pháp lý quan trọng giúp các trường đại học tổ chức triển khai hoạt động dạy học trực tuyến nói chung và dạy học lý luận chính trị trực tuyến nói riêng trong thời đại công nghệ số hiện nay.

Các trường đại học đã thường xuyên tổ chức các khóa tập huấn, bồi dưỡng kiến thức và kỹ năng ứng dụng công nghệ thông tin, sử dụng các phần mềm trong giảng dạy trực tuyến cho giảng viên dưới sự hướng dẫn của

(*) TS, (**) ThS; Học viện Báo chí và Tuyên truyền

các chuyên gia. Ngoài ra, các trường còn liên kết với nhiều cơ sở đào tạo uy tín trong và ngoài nước để học tập kinh nghiệm, tìm ra hướng đi thích hợp cho giáo dục lý luận chính trị trực tuyến. Để tăng cường giao lưu, chia sẻ kinh nghiệm, nhiều hội thảo, hội nghị khoa học về đào tạo, bồi dưỡng lý luận chính trị trực tuyến đã được tổ chức tại nhiều trường đại học, như Học viện Báo chí và Tuyên truyền, Viện Đại học Mở, Trường Đại học Kinh tế quốc dân...

Đa số giảng viên lý luận chính trị ở các trường đại học hiện nay đều có trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cao, có khả năng sử dụng công nghệ thông tin và các phương tiện hỗ trợ hiện đại trong giảng dạy trực tuyến. Nhiều trường đại học còn đẩy mạnh ứng dụng hệ thống quản lý dạy và học trực tuyến tích hợp như LMS/LCMS, nhờ đó giúp giảng viên có thể chuẩn bị nội dung bài giảng, học liệu điện tử trên hệ thống quản lý trực tuyến và hướng dẫn sinh viên đăng nhập để có thể tự học, tự nghiên cứu mọi nơi, mọi lúc.

Chương trình, nội dung dạy học lý luận chính trị trực tuyến được đổi mới theo phương châm khoa học, thực tiễn, sáng tạo và hiện đại phù hợp với chuẩn đầu ra và từng đối tượng sinh viên; được thiết kế theo hướng tích hợp, lược bỏ phần trùng lặp, bổ sung những nội dung mới phù hợp, gắn lý luận với các vấn đề thực tiễn xã hội để tạo sự hứng thú, hăng say học tập của sinh viên. Đa số giảng viên sử dụng linh hoạt, kết hợp giữa phương pháp giảng dạy truyền thống với các phương pháp giảng dạy hiện đại như thảo luận trực tuyến, làm việc nhóm, phương pháp case-study (nghiên cứu điển hình), phương pháp mind-map (sơ đồ tư duy), phương pháp trò chơi (game), phương pháp trực quan, phương pháp động não... giúp những bài giảng lý luận chính trị vốn được coi là khô khan trở nên hấp dẫn, lôi cuốn hơn, tạo sự hứng thú, hăng say học tập cho sinh viên.

Cơ sở vật chất và phương tiện dạy học lý luận chính trị trực tuyến cũng được các trường đại học đặc biệt quan tâm. Đa số các trường đều tiến hành đầu tư, nâng cấp toàn bộ kết cấu hạ tầng mạng, bao gồm mạng nội bộ (mạng internet, mạng LAN) với đường truyền tốc độ cao, phủ sóng wifi toàn bộ khu nhà hành chính, ký túc xá, giảng đường.

Phòng làm việc của các khoa, các đơn vị đều được trang bị đầy đủ máy vi tính. Hệ thống máy chủ quản trị mạng, máy chủ cơ sở dữ liệu, máy vi tính chuyên dùng cũng được lắp đặt. Nhiều trường còn xây dựng phòng studio hiện đại để phục vụ cho việc thiết kế bài giảng, góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả dạy học. Đa số sinh viên các trường đại học ở nước ta hiện nay đều năng động, linh hoạt, nhanh nhạy với sự thay đổi, có ý thức chính trị, dễ tiếp cận với thành tựu mới của khoa học - công nghệ. Giáo dục lý luận chính trị trực tuyến đã tạo được sự hứng thú, khơi gợi sự chủ động, tích cực, qua đó giúp sinh viên tự nâng cao chất lượng, hiệu quả học tập và có niềm say mê hơn đối với môn học lý luận chính trị.

Giáo dục lý luận chính trị theo phương thức trực tuyến là một yêu cầu tất yếu nhưng đến nay, hoạt động này vẫn còn gặp không ít khó khăn, thách thức:

Một là, nội dung các môn lý luận chính trị có tính đặc thù, nên việc thiết kế một bài giảng trực tuyến không dễ dàng như các môn học đại cương. Hơn nữa, khi giảng dạy trực tuyến, bên cạnh phương pháp thuyết trình truyền thống, đòi hỏi giảng viên phải sử dụng linh hoạt nhiều phương pháp khác nhau, ứng dụng công nghệ thông tin sao cho phù hợp với đặc điểm, trình độ của sinh viên. Đây cũng là một khó khăn không nhỏ đối với đội ngũ giảng viên bởi quá trình giáo dục lý luận chính trị cần được thiết kế khoa học, có sự gắn kết giữa lý thuyết và thực tiễn và được hỗ trợ bởi những công cụ thích hợp nhưng không lạm dụng, phải đảm bảo được tính chính xác và hiệu quả trong giáo dục.

Hai là, mặc dù đã được quan tâm đầu tư, nhưng các phương tiện, cơ sở vật chất phục vụ cho dạy học lý luận chính trị trực tuyến còn thiếu đồng bộ. Nhiều trường đại học thiếu hệ thống quản lý chương trình trực tuyến mang tính tích hợp như LMS, hệ thống quản lý nội dung LCMS được biên soạn theo hướng học liệu tự học và xây dựng thành hệ thống bài giảng điện tử, đóng gói theo chuẩn SCORM của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Thêm vào đó, hình thức dạy học lý luận chính trị trực tuyến cũng làm phát sinh nhiều vấn đề liên quan đến an toàn, an ninh mạng cũng như các vấn đề

liên quan đến sở hữu trí tuệ mà đội ngũ giảng viên chưa có khả năng nắm bắt được hết.

Ba là, một bộ phận sinh viên của các trường đại học vốn đã quen với phương pháp dạy học lý luận chính trị truyền thống, sinh ra tâm lý ỷ lại, thụ động trong học tập, chưa hình thành năng lực tự xây dựng kế hoạch, kỹ năng tự học, tự nghiên cứu theo phương thức dạy học trực tuyến. Mặt bằng trình độ sử dụng công nghệ thông tin của sinh viên cũng chưa đồng đều. Một số sinh viên ít được tiếp cận, sử dụng công nghệ hiện đại, dẫn đến kết quả học tập cũng bị ảnh hưởng.

2. Một số giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục lý luận chính trị trực tuyến ở các trường đại học

Thứ nhất, nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên.

Các giảng viên cần có trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cao, bản lĩnh chính trị vững vàng, kiến thức thực tiễn phong phú, tâm huyết với nghề. Đặc biệt, phải có kỹ năng sử dụng các phương tiện, công nghệ thông tin hiện đại; biết khơi gợi niềm đam mê, tinh thần tích cực, chủ động, sáng tạo của sinh viên trong việc học các môn học lý luận chính trị. Cùng với đó, giảng viên cần có kỹ năng xây dựng và thiết kế giáo án, đề cương, bài giảng điện tử sao cho cô đọng, súc tích, mạch lạc, giúp sinh viên dễ hiểu, dễ nhớ, dễ nắm bắt nội dung bài giảng; từ đó, hình thành thói quen tự học, tự nghiên cứu tài liệu theo những gợi ý, định hướng của giảng viên.

Thứ hai, đổi mới nội dung, chương trình kết hợp với đổi mới phương pháp giáo dục.

Nội dung, phương pháp và hình thức dạy học cần được đổi mới để phát huy tư duy độc lập và khả năng vận dụng lý luận vào thực tiễn của sinh viên. Trong đó, nội dung, chương trình phải đảm bảo tính chính trị, tính khoa học, tính chuẩn xác, phù hợp với mục tiêu, yêu cầu đào tạo và từng đối tượng sinh viên, đồng thời biểu hiện ở trình độ học thuật, sự hiện đại và tính thực tiễn. Sử dụng phương pháp thuyết trình truyền thống kết hợp với các phương pháp hiện đại khác để bài giảng trở nên sinh động, hấp dẫn, tạo hứng thú học tập cho sinh viên, đồng thời tạo điều kiện cho sinh viên rèn luyện phương pháp tự học, phát triển năng lực, tính chủ động, tự chủ của cá nhân.

Thứ ba, tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, phương tiện hiện đại phục vụ cho dạy học lý luận chính trị trực tuyến.

Biện pháp này đóng vai trò then chốt, bảo đảm việc dạy học trực tuyến phát huy được hết ưu thế trong chuyển đổi số giáo dục hiện nay. Cơ sở vật chất, phương tiện kỹ thuật cần được đầu tư như đường truyền internet tốc độ cao, máy vi tính, mạng nội bộ, phần mềm trí tuệ nhân tạo áp dụng các nền tảng công nghệ hiện đại, như cloud, ứng dụng big data, ứng dụng IoT; ứng dụng công nghệ blockchain, hoặc các phần mềm hệ thống tích hợp với phần mềm môn học, website, thư viện số. Phòng học đa phương tiện, phòng chuyên môn hóa, hệ thống thiết bị ảo mô phỏng, thiết bị dạy học và các phần mềm mô phỏng thiết bị dạy học thực tế... cũng cần được nghiên cứu, đầu tư.

Thứ tư, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của sinh viên.

Giáo dục lý luận chính trị chính là nền tảng để sinh viên phát triển tư duy lý luận, nhìn nhận các hiện tượng trong đời sống xã hội một cách toàn diện, biện chứng và lịch sử, nhất là trong thế giới phẳng hiện nay. Do đó, sinh viên phải tự mình chiếm lĩnh tri thức, hình thành và phát triển năng lực tư duy độc lập, sáng tạo, biết lý giải và có khả năng thích ứng cao trước những biến đổi nhanh chóng, phức tạp của thực tiễn. Cần chủ động hình thành thói quen tự học, tự nghiên cứu tài liệu. Xác định động cơ học tập lý luận chính trị là nhằm trang bị thế giới quan, nhân sinh quan đúng đắn, làm hành trang cho hoạt động thực tiễn./.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb CTQG-ST, H.2021, tr.232.

2. HECPF, (2005), *HEFCE strategy for E-learning*.

3. Thủ tướng Chính phủ, Quyết định số 131/2022/QĐ-TTg ngày 25/01/2022 phê duyệt Đề án “Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo giai đoạn 2022 - 2025, định hướng đến năm 2030”.